

(Ehrenstein), ki ne umejo kitajščine, a jim pri prevajanju pomagajo rodni Kitajci, imajo pesnike, ki prelivajo kitajsko liriko v nemško impresionistično pesem (Klabund), in imajo ljudi, ki počenjajo s kitajsko liriko strašne reči. Pačijo jo do skrajnosti. Vzor teh zadnjih je Hans Bethge. Hauser, ki večinoma prevaja iz originala, prevaja na primer konec tako znane Li-Tai-Pojeve pesmi «Pivec spomladi» tako-le:

«Wach ich denn auf und blicke in das Schweigen,
so singt ein Vöglein zwischen Blütenzweigen.
Und will ich fragen: dämmert's oder tagt's? —
die Nachtigall, gewiegt vom Lenzwind, sagt's.
Da fasst mich Wehmut, seufzen möcht' ich schier,
und wieder schenk' ich voll den Becher mir.
Und singe, bis der Mond, der helle, kam,
und schweigt mein Sang, so endet auch mein Gram.»

Zadnji verz se mi zdi bistvene važnosti za vso pesem, brez njega bi izgubila pesem mnogo. Pomlad je in vse ptice pojó, on, pesnik, pije, namestu da bi pel s pticami vred. To je njegova bolešt, ki mine šele, ko se izpoje. Bethgejev prevod te pesmi trga zmisel in zazveni ponekod kakor burševska pesem:

«Was hör' ich beim Erwachen? Horch,
ein Vogel singt im Baum.
Ich frag' ihn, ob schon Frühling sei, —
mir ist als wie ein Traum.
Der Vogel zwitschert: ja, der Lenz
sei kommen über Nacht. —
Ich seufze tief ergriffen auf,
der Vogel singt und lacht.
Ich fülle mir den Becher neu
und leer' ihn bis zum Grund,
und singe, bis der Mond erglänzt
am schwarzen Himmelsgrund.
Und wenn ich nicht mehr singen kann,
so schlaf ich wieder ein.
Was geht denn mich der Frühling an?
Lasst mich betrunken sein!»

Tak prevod je greh, je krivica Li-Tai-Poju in ga je treba odklanjati. Gradnik nam je ta prevod prevel (str. 50) s silno točnostjo (kar pričata že prvi in zadnji verz gornjega odlomka, ki se pri Gradniku glasita: «Ko se zbudim, kaj slišim? Čuj!» in «pustite me, naj bom pijan!») in kolikor se je Bethge pregrešil nad Li-Tai-Pojem, se je ž njim vred pregrešil tudi Gradnik. Sodim, da se je Gradnik mnogo naslanjal na Bethgeja, kar je pesmim v silno škodo.

Mile Klopčič. — (Konec prih.)

K R O N I K A

Nemška zbirka mlade ruske proze. Berlinska založba Malik je izdala pred nekaj tedni zajetno knjigo «Dreissig neue Erzähler des neuen Russland». Če bi nam bila književnost sovjetske Rusije dostopna neposredno in brez tveganja, da prideš navzkriž z oblastmi, bi na tem mestu komaj omenili zbirko

nemških prevodov iz ruščine. Sedanje nenormalne razmere, podobne duševni blokadi, ki je prav tako zastarela kot je jalova, dajejo Malikovi zbirki pomen tudi za slovenskega čitatelja. Razen prevodov v nekaterih naših časopisih, predvsem v «Ljubljanskem Zvonu», nimamo v slovenščini ničesar, kar bi nam dajalo kontakt z veliko delavnico sovjetsko-ruske literature, ki je ustvarila mnogo svojevrstnih, sila zanimivih umotvorov. Tako so nam Nemci še vedno najbližji posredovalci, a uvodoma omenjena knjiga pomeni tudi z založniške strani nekaj, kar pri nas ni mogoče: okrog 800 strani na dobrem papirju za ne celih 80 Din. Nemški stiki s sovjetsko-rusko kulturo so neprimerno živahnější in svobodnejši, zato izidejo vse boljše ruske leposlovne novosti v nemškem prevodu prav kmalu, če ne takoj. Malikov cvetober mlade ruske novelistike je prirejen po prevodih, ki so že izšli v zbirkah posameznih pisateljev ali v časopisih, vendar je večina povesti prevedena nalašč za to zbirko. Izbira je tendenčna, a nje tendenco odobravamo: zastopani so zgolj pisatelji, ki delujejo v sovjetski Rusiji, ker je literatura ruske emigracije laže dostopna; izmed njihovih spisov pa so izbrani taki, ki so v zvezi z ogromnimi izpremembami po oktobrski revoluciji ali ki opisujejo samo dramo revolucije v njenih tisočerihih prizorih in neskončnih odtenkih. Ne da bi knjiga hotela govoriti za tezo socialne revolucije (civiliziran zapadnjak bi marsikje našel argumente o nasprotnem), nam živo predočuje strahoten porod novega sveta, v katerem ni več idilike novel Turgenjeva niti pasivne melanholije črtic Čehova. Nehote mislimo, da je moral ta svet nastati le na posekanem «češnjevem vrtu» in da ima Lapohin že sinove, ki so šli dalje od očeta. V noveli Borisa Pilnjaka «Graščina Bjelokonsko» («Imjenije Bjelokonskoje» v zbirki «Bylje») smo priča neposrednemu razhodu dveh svetov: knez Prozorovskij zapušča graščino svojega rodu in odhaja reven, prazen, brez načrta, kaj bo delal v bodočnosti, na negotovo pot, da se lahko vseli v kneževski dom krajevni sovjet, oziroma odbor za revne. V načinu, kako je Pilnjak opisal ta prelom, v prepričevalnosti, ki nam z njo brez psihologiziranja, z golo realitiko pokaže, kako je osebna tragika premočna, da bi knez na slami v mužikovem domu občutil kaj več nego fizično neugodje, bolhe in ščurke, že srečujemo element nove ruske proze, čeprav nas Pilnjakov slog spominja še stare literature, osvežene z obilnimi dodatki iz ljudske zakladnice. Tudi Alekszej Tolstoj je v noveli «Prastara pot» po kompoziciji in slogu precej bunjinovski; pri večini drugih čutimo v vseh sestavinah njihove pripovedne umetnosti neko skupno stremljenje: ustvariti literarno obliko dinamizma ruskega življenja, njegovih socialnih kataklizem in duševnih pretresov. Zato niti njihov naturalizem ni istoveten z zapadnim, če smem reči: klasičnim naturalizmom, marveč ima znatno večjo razgibanost in silovitost, ki čitatelja neposredno presune; poslužuje se enostavnih sredstev in je sila ekonomičen v opisovanju prirode, ljudi in njih okolja. Tako boš z enim dihom prečital povest Avgusta Saviča «Grigorij Pugačov», ki te vrže v klet proslule Čeke, med revolucijske sodnike in njihove žrtve «z one obale»; takisto te bo presenetila po svoji realistični simboliki — ni paradoks! — povest Ivanova «Otrok», refleks revolucijskih dogodkov na rusko-mongolski meji. Med značilno prozo tega žanra bi uvrstil «Polipa» Fjodora Gladkova, «Tako preprosta reč» Borisa Lavrenjova, «Ob štirih ponoči» Aleksandra Jakovljeva, «Glad» Aleksandra Neverova, «Modro runo» Vladimira Lidina, «Polarno luč» Pavla Nizovoja, «Igralko Ano» M. Slonimskega, «šest tomanov» Nikolaja Tihonova. Dva sorazmerno pri nas najbolj znana pisatelja Izak Babel in Ilija Ehrenburg sta zastopana s prozo, ki oba žarko osvetljuje: prvega v njegovem

skoraj baladno zgoščenem slogu kot epika boljševiških vojnih pohodov in ruskega Ghetta, drugega — takisto žida — pa v njegovi prešerni fabulistici in propagandistično aktualni besedi. Enega najjačjih pisateljev nove Rusije Konstantina Fedina nam ljubko predstavlja «Vrt», ki je nedavno izšel tudi v srbsčini.* Nikolaj Nikitin ima v tej zbirki fino revolucijsko povest «Pes»: nastop tega psa v človeški usodi nas spominja psa v Blokovih «Dvanajst»; dočim ondi simbolizira «buržuja», se nam tu vidi, da mu zija iz pohlepnihi oči groza revolucije. Zamjatinov «Mamaj» in Sosčenkova «Grozna noč» sta žaromet v psihologijo povprečnega državljana sovjetske Rusije, v njegov večni strah; «Pohabljenec» Lidije Sajfuline je slika ruskih «ptičkov brez gnezda», «Lalini interesi» Vere Imberjeve pa pričajo o tem, da se deca v mestih igra sovjete kot pri nas vojake; če sem pri ženskih pripovednikih, naj omenim «Sestro Zedrik» Armenke Marjete šaginijanove, ki pripoveduje o starem, «buržoaskem» (?) duhu v sovjetski družbi. o tihi požrtvovalnosti, o vplivu dobre besede na bedne in trpeče. Galerija tridesetih še ni izčrpana, a ta bežni pregled zadostuj. Če bi hotel dodati nekaj splošnih opazk, bi omenil še tole: Vzlic kolektivističnim stremljenjem ima tudi nova ruska literatura vso raznobarvnost posameznih individualnosti. Kar v tem cvetoberu sovjetsko-ruske proze posebno čutimo, tako rekoč vdihavamo vase kakor narkotičen vonj eksotičnih cvetlic, je sirova primitivnost človeškega življenja, sopuh krvi, znoja in solza, neka biološko-fiziološka stvarnost, ki prevladuje nad človekom. Čutimo, da se ljudje novega sveta, ki se odraža v mladi ruski prozi, ne oklepajo toliko problemov ter raznih čustveno-miselnih konstrukcij, kolikor žive nagonsko in čisto človeško, vseh civilizacijskih okraskov prosto ali vsaj neobteženo življenje. Psiha teh ljudi je manj zapletena od psihe junakov naših povesti, vzlic temu pa je njih življenje, ne glede na zaostalo vnanjo civilizacijo, znatno bogatejše in polnejše. Skratka: buržoaski svet je tu skrčen na bedne ostanke, ki hodijo kakor sence po razvalinah nečesa, kar se ne more več obnoviti, proletarski svet pa dobiva barde, kakor jih še ni imel. Večina mladih pisateljev poteka neposredno iz ljudstva: Gladkov, Ivanov, Jakovljevič, Javič, Nikitin, Nizovoj, Pilnjak, Semjonov in Zozulja so samouki, pisatelji, ki so hodili pot Maksima Gorkega; drugi so vzrasli sredi kaotičnih vojnih in revolucijskih razmer in jim šole niso mogle dati več kot sila formalno in ozko naobrazbo. Vsi so se šolali v življenju: bili so vojaki ali revolucijski brambovci, doživljali so dramatične življenjske zapletljaje in spoznavali relativnost vseh vrednot. Zato veje iz njihovih spisov vonj zemlje, kmečkih bajt, vojašnic, bojišč, revolucijskih morišč, tovarn in rudnikov; zato bolj poznajo področja smrti, sovraštva, obupa, strahu in upov nego mirne pejsaže, vesele odmore, razkošje, srečo in malomeščansko samovšečnost. Kakor Viljam in Vera v Nizovojevi «Polarni luči» začenjajo novo življenje v divjinah, ki zahtevajo silne energije, dela in pogumnega zaupanja vase. Starih legend ni več, da jim slajšajo žitje s svojimi varljivimi omamami; človek stoji sám, a s silno vero v človeštvo sredi planeta, kateremu on edini lahko vtisne novo, zavestno oblikovano obličje. To je povratek elementarnosti, ki pa si bo naglo izbrala in prisvojila vse prospešne pridobitve civilizacije. Novo rusko literaturo označuje nekak robinzonski duh, a brez vsakršne romantične in pustolovske navlake.

B. Borko.

* Slovenski prevod glej Ljubljanski Zvon, 1926, str. 578. (Op. ur.)

Urednikov «imprimatur» dne 27. februarja 1929.